

SYLWIA KAMIŃSKA-MACIĄG ORCID: 0000-0001-9541-3200

Uniwersytet Wrocławski

MATEUSZ ŚWIETLIŃSKI ORCID: 0000-0001-7009-3837

Uniwersytet Wrocławski

ALICJA WANG ORCID: 0000-0003-3185-5012

Uniwersytet Jagielloński

Liminalność w słowiańskich literaturach dla dzieci i młodzieży: wstęp

Bycie pomiędzy czy funkcjonowanie w przestrzeni granicznej to istotne tro-py tekstów literackich pochodzących z różnych kręgów kulturowych, a sam przymiotnik *liminalny* pojawia się już w pracach Platona (Chojnowski, 2020: 16; Joseph, 2021: 116–117). Termin *liminalność* w dyskursie akademickim rozpowszechnił Victor Turner w roku 1969, opierając się na koncepcji *limina-ire* Arnolda Van Gennepa (Turner, 1969: 94–113). Jak zauważa Przemysław Chojnowski, według brytyjskiego antropologa, „faza liminalna to przejście przez czeluść bezstatusowości, to swoista redukcja do *stanu*, z którego *pod-miot kształtowany jest na nowo*” (2020: 17 – podkreślenie nasze). Koncepcja ta „sugeruje zwrotność i płynność przechodzenia lub zmiany stanu, co ozna-cza, że pewne procesy mogą dokonywać się dwukierunkowo, a niekiedy nawet wykluczać”, dzięki czemu „liminalność pełni funkcję pojęcia, które swym za-kresem obejmuje różnorodność procesów ze swej natury opierających się jed-noznacznej kategoryzacji i wymykających się definicjom, jakby znajdującym się w ruchu” (Chojnowski, 2020: 21).

Liminalność stosowana jest do określenia „momentów lub okresów prze-jściowych, w których zwyczajne granice myślenia, samorozumienia i zacho-wania są rozluźnione, otwierając drogę do [...] *konstrukcji i destrukcji*” (Tho-massen, 2014: 1 – podkreślenie nasze). Zdaniem Bjørna Thomassena dzięki temu koncepcja liminalności może popchnąć nauki społeczne i polityczne ku nowym kierunkom (Thomassen, 2014: 1). Jednakże szeroko rozumiana li-minalność to nie tylko nieodłączna cecha społeczeństw, o których wspomi-na Thomassen, ale także obrazujących je literatur, w tym utworów dla dzieci i młodzieży. Mianem bohaterów liminalnych, dekonstruuujących i konstruu-jących zastany porządek społeczny, można określić główne postacie występujące w dziełach tak różnych, jak: *Opowieści z Narni* Clive’a Staplesa Lewisa i *Mrocz-ne Materie* Philipa Pullmana, *Koralina* Neila Gaimana, Anne i Emily z po-

pularnych serii Lucy Maud Montgomery czy dzieci z książek poświęconych problematyce migracji i przekraczania granic (por. Papużyńska, 1996: 88; Skowera, 2022: 297). Co więcej, biorąc pod uwagę wprowadzoną przez Rudine Sims Bishop (1990) metaforę literatury dziecięcej jako okna, lustra i drzwi¹, można stwierdzić, że tego typu teksty z zasady charakteryzują się liminalnością, o czym pisze Michael Joseph:

Niezależnie od tego, czy jest to kontekst do badania potworności, zmian państwowych, dezintegracji społecznej, indywidualnego rozwoju, tożsamości osobistej i kulturowej, czy też innych pytań dotyczących istnienia i znaczenia, literatura dla dzieci i młodzieży nadal produktywnie poddaje się badaniom liminalnym. W rzeczywistości można by pokusić się o stwierdzenie – gdybyśmy nie byli świadomi dynamiki tendencyjności i idioplastyki – że literatura dziecięca istnieje przede wszystkim jako idealna przestrzeń, w której można krytycznie reprezentować różnorodne znaczenia *liminalności* (Joseph, 2021: 119).

Stan bycia pomiędzy i przestrzenie graniczne związane ze zmianami państwowymi i społecznymi, migracją (emigracją, imigracją, deportacją), a także innymi wyzwaniami współczesności to tematy często pojawiające się w literaturach słowiańskich. Sytuacja ta związana jest z uwarunkowaniami geograficznymi i historycznymi Europy Środkowej, Wschodniej i Południowo-Wschodniej, terenów, których przynależność państwowa i wpływy polityczno-religijno-kulturowe wielokrotnie zmieniały się na przełomie ostatnich stuleci (Buden, 2012; Kołodziejczyk, Śandru, 2012; Hundorova, 2013). Przesunięcia granic po obu wojnach światowych (i związane z nimi przymusowe przesiedlenia ludności), represje polityczne i religijne, katastrofa w Czarnobylu, upadek Związku Radzieckiego, transformacje ustrojowe, konflikty w krajach byłej Jugosławii i wreszcie wciąż trwająca wojna wypowiedziana Ukrainie przez Rosję wiązały się z potrzebą konstrukcji, dekonstrukcji i rekonstrukcji społeczeństw i norm kulturowych. Jak zauważa ukraińska literaturoznawczyni Tamara Hundorova, przejściowość jest jedną z typowych cech kultur postzależnościowych i posttotalitarnej pamięci kulturowej. (2013: 10). W kręgu kultur słowiańskich liminalność, przekraczanie granic, postmodernistyczna ironia, parodia, gra z formą, tradycją literacką i nowymi dyskursami w sposób wyjątkowy objawiły się nie tylko w literaturze dla dorosłych czytelników, ale też w tej dla dzieci i młodzieży, co pokazują autorzy i autorki artykułów zebranych w tym numerze *Filoteknosy* (por. Leszczyński, 2008; Kostecka, 2014;

¹ „Książki są czasami oknami, oferującymi widoki na światy, które mogą być prawdziwe lub wymagane, znajome lub dziwne. Okna te są również przesuwanymi szklanymi drzwiami, a czytelnicy muszą tylko przejść przez nie w wyobraźni, aby stać się częścią dowolnego świata stworzonego i odtworzonego przez autora. Jednak przy odpowiednim oświetleniu okno może być również lustrem. Literatura przekształca ludzkie doświadczenia i odbija je z powrotem do nas, a w tym odbiciu możemy zobaczyć nasze własne życie i doświadczenia jako część większego ludzkiego doświadczenia. Czytanie staje się więc środkiem autoafirmacji, a czytelnicy często szukają swoich luster w książkach” (Sims Bishop, 1990: ix).

Skowera, 2016; Slany, 2016; Kachak, 2018; Świetlicki, 2020; Świetlicki, Świtała, 2022; Świetlicki, Kamińska-Maciąg, 2023).

W naszym rozumieniu pojęcie liminalności wykracza poza definicję Taylora. Stanowi bowiem kategorię bliższą temu, czym od ponad dwóch dekad zajmują się badacze literatury i kultury dziecięcej (Joseph, 2021: 117). Jak podkreśla Joseph, „przestrzeń liminalna wyłoniła się jako elastyczna koncepcja, w której przestrzeń może odnosić się (w szerokim zakresie) do literackiej czasoprzestrzeni lub do czegoś bardziej abstrakcyjnego” (Joseph, 2021: 117). Teksty zawarte w niniejszym numerze *Filoteknosy* ilustrują różnorodność literatur słowiańskich dla młodych odbiorców oraz wielorako rozumiany liminalny charakter zawartych w nich postaci i chronotopów.

Pierwsza grupa artykułów poświęcona jest liminalnym właściwościom tożsamości: etniczności, płciowości i adolescencji. Dorota Michulka analizuje społeczne zaangażowanie romskich rodzin w powieści *Zupa z jeża* Magdaleny Kozłowskiej (2012). Anna Boginskaya w swym anglojęzycznym artykule bada dekonstrukcję motywu „grzecznej dziewczynki” w prozie Anny Starobinets. Skupiając się na narracjach szpitalnych w literaturze chorwackiej, Magdalena Ślawska pisze o przejściowym charakterze adolescencji.

Druga grupa tematyczna zawiera cztery artykuły ukazujące różnorodność przestrzeni pomiędzy i transformacji społecznych. Anna Ursulenko koncentruje się na kwestii pamięci i dystopii w pierwszej książce dla dzieci ukraińskiej pisarki Tani Malarczuk. Dorota Żygadło-Czopnik przedstawia zmiany na czeskim rynku książki dla dzieci i młodzieży po 1989 roku. Marta Nadolna przybliża czytelnikom i czytelniczkom chronotop II wojny światowej wykreowany przez Marię Kann. Natomiast Sylwia Kamińska-Maciąg i Mateusz Świetlicki odczytują książki obrazkowe i powieść graficzną Oksany Buły pod kątem przedstawionych w nich obrazów międzygatunkowej solidarności.

Ostatnią grupą artykułów jest ta poświęcona modernizmowi, który odczytujemy jako okres liminalny, zróżnicowany wewnętrznie nurt w historii literatury dla dzieci i młodzieży. W tej części zawarto dwa artykuły gościnnie zredagowane przez Alicję Wang. Yehneniia Kanchura skupia się na obrazach dziewczęcości w modernizmie rosyjskim, zaś Ana Batinić i Sanja Lovrić Kralj na twórczości chorwackiej pisarki Jagody Truhelki. Wydaje się, że w warunkach Europy Wschodniej, Południowej oraz Środkowej, określanej przez amerykańską badaczkę Caryl Emerson mianem „patchworku”, trudno mówić o jednolitym ruchu, który wywarłby trwały wpływ na kształt i sposób funkcjonowania literatury dla najmłodszych odbiorców w tym regionie świata. A jednak, w patriarchalnym i kolonialnym okresie moderny i tu wierzono w – posługując się terminem Jeana-François’a Lyotarda – wielkie narracje. Chociaż autorzy modernizmu początkowo dążyli do osiągnięcia nowego ładu i porządku, z czasem sami zaczęli go podważać i dekonstruować. Co istotne, charakterystycznym rysem epoki było niespotykane dotąd w tej części Europy zaangażowanie pisarek w życie społeczno-polityczne. Podejmowanie przez ko-

biety aktywnych działań w wymienionej sferze wiązało się z rozwijającym się wówczas ruchem emancypacyjnym i wprowadzaniem do literatury nowych perspektyw. Nie będzie żadnej przesady w stwierdzeniu, iż modernizm charakteryzował się nowym spojrzeniem na dziecko i dzieciństwo, w bardzo szerokim ujęciu, od językowych reprezentacji do rozmaitych tekstów kultury, które przypisano kulturze dziecięcej (Cieślikowski, 1985: 9; Dziekońska, 2020: 87). Nowa perspektywa dotycząca dzieciństwa przejawiała się różnie w zależności od lokalnych uwarunkowań i kultury. Autorzy młodopolscy dostrzegali w dziecku esencję specyficznej energii (Czabanowska-Wróbel, 2003: 78), podczas gdy na przykład twórcy skandynawscy widzieli w nim głos sprzeciwu wobec autorytarnych tendencji (Høyrup, 2006: 127). Towarzyszyła temu oczywiście również zmiana w stosunku do samej literatury dziecięcej, jej roli i form (Czabanowska-Wróbel, 1996; Kümmerling-Meibauer, 2013: 11–28; Pankenier Weld, 2018).

Tradycyjnie ten numer *Filotechnosa* zawiera też sekcję VARIA, do której wszedł artykuł „Zima nie tylko Muminków. Problematyka kryzysu i rozwoju w ujęciu Tove Jansson”. Jego autorka Iwona Gralewicz-Wolny odczytuje klasyczny tekst Jansson jako opowieść o przemianie.

W tym numerze *Filotechnosa* publikujemy wywiad z Mariną Baliną, wybitną badaczką rosyjskiej literatury dziecięcej, przeprowadzony przez Kamińską-Maciąg i Świetlickiego. W wywiadzie gościni opowiada o miejscu literatury dziecięcej i młodzieżowej w amerykańskiej slawistyce.

Ponadto w numerze znalazły się dwa artykuły recenzyjne. W pierwszym z nich Kamińska-Maciąg omawia niedawno wydany tom *Political Changes and Transformations in Twentieth and Twenty-first Century Children's Literature* pod redakcją Bettiny Kümmerling-Meibauer i Farriby Schulz. W drugim Karolina Kaleta recenzuje 28. Międzynarodowy Festiwal Teatrów dla Dzieci w Suboticy (Serbia).

Jesteśmy wdzięczni wszystkim autorkom i autorom za ich zaangażowanie w to przedsięwzięcie redakcyjne. Dziękujemy również recenzentom i recenzentkom zewnętrznym za ich cenne uwagi i wnikliwie sugestie.

SYLWIA KAMIŃSKA-MACIĄG ORCID: 0000-0001-9541-3200
University of Wrocław

MATEUSZ ŚWIETLIICKI ORCID: 0000-0001-7009-3837
University of Wrocław

ALICJA WANG ORCID: 0000-0003-3185-5012
Jagiellonian University

Liminality in Slavic Literature(s) for Young People: Introduction

Being in-between or functioning in a liminal space are frequent tropes in literary texts from different cultural backgrounds. After all, the adjective *liminal* appears in literature as early as Plato's works (Chojnowski 2020: 16; Joseph 2021: 116–117). The term *liminality* was popularized in academia in the second half of the twentieth century by Victor Turner, who based it on Arnold Van Gennep's concept of *liminaire* (Turner 1969: 94–113). As Przemysław Chojnowski notes, according to Turner, "the liminal phase is a passage through the depths of statuslessness, a type of reduction to a *state from which the subject is shaped anew*" (2020: 17 – our emphasis)¹. This concept "suggests the maneuverability and fluidity of the transition or change of state, which means that certain processes can take place bidirectionally and sometimes even exclude each other," so that "liminality functions as a concept that with its scope encompasses a variety of processes that by their nature resist clear categorization and escape definition, as if in motion" (Chojnowski 2020: 21).

Liminality is used to describe "moments or periods of transition during which the normal limits to thought, self-understanding and behavior are relaxed, opening the way to [...] *construction and destruction*" (Thomassen 2014: 1 – our emphasis). Thus, as Bjørn Thomassen observes, the concept of liminality can push social and political science in new directions (Thomassen 2014: 1). However, liminality, broadly understood, is not only an inherent feature of the societies Thomassen writes about but also of the books depicting them – including those for young people. The main heroes and heroines of works as diverse as C.L. Lewis's *The Chronicles of Narnia*, Philip Pullman's *His Dark Materials*, Neil Gaiman's *Coraline*, L.M. Montgomery's *Anne Shirley* and *Emily Starr* series, or children from books dealing with issues of migration and border crossing emerge as liminal character deconstructing and construct-

¹ All translations from Polish by the authors of this article.

ing the established social order (cf. Papuzinska 1996: 88; Skowera 2022: 297). Moreover, considering the metaphor of children's books as windows, mirrors, and doors introduced by Rudine Sims Bishop (1990)², such literature is – in a way – always liminal because it introduces young readers to new perspectives. As Michael Joseph notes,

Whether as a context to explore monstrosity, state change, social disintegration, individual growth, personal and cultural identity, or other questions concerning existence and meaning, the literature for children and young adults continues to yield itself productively to liminal studies. In fact, one would almost be tempted to assert -were one unaware of the dynamics of confirmation bias and idioplasty-that children's literature primarily exists as an ideal space in which to critically represent the multifarious meanings of *liminality*. (Joseph 2021: 119)

The state of being in-between and border spaces associated with social changes, migration (emigration, immigration, deportation), as well as other challenges of modern times, are frequent themes in Slavic literatures. Notably, this situation is related to the geographic and historical situation of Central, Eastern, and Southeastern Europe, territories where national-belonging and political-religious-cultural influences repeatedly changed throughout the last century (Buden 2012; Kołodziejczyk and Şandru 2012; Hundorova 2013). Border shifts after the two world wars (and the consequent forced relocations of peoples), political and religious repressions, the Chornobyl disaster, the collapse of the Soviet Union, political transformations in the 1990s, conflicts in the countries of the former Yugoslavia, and, finally, the still ongoing genocidal Russo-Ukrainian war, were associated with the need to construct, deconstruct, and reconstruct societies and cultural norms. As Ukrainian literary scholar Tamara Hundorova notes, transitivity is one of the typical features of post-dependence cultures and post-totalitarian cultural memory (2013: 10). In the circle of Slavic cultures, liminality, crossing boundaries, postmodern irony, parody, and playing with traditional forms and genres have uniquely manifested themselves not only in literature for adult readers but also in texts for children and adolescents, as shown by the authors of the articles collected in this issue of *Filoteknos* (cf. Leszczyński 2008; Kostecka 2014; Skowera 2016; Slany 2016; Kachak 2018; Świetlicki 2020; Świetlicki and Świłała 2022; Świetlicki and Kamińska-Maciąg 2023).

² "Books are sometimes windows, offering views of worlds that may be real or imagined, familiar or strange. These windows are also sliding glass doors, and readers have only to walk through in imagination to become part of whatever world has been created and recreated by the author. When lighting conditions are just right, however, a window can also be a mirror. Literature transforms human experience and reflects it back to us, and in that reflection we can see our own lives and experiences as part of the larger human experience. Reading, then, becomes a means of self-affirmation, and readers often seek their mirrors in books" (Sims Bishop 1990: ix).

We understand liminality as a category that goes beyond Taylor's definition and is closer to what scholars of children's literature and culture have been concerned with for more than two decades (Joseph 2021: 117). As Joseph points out, "[l]iminal space emerged as a flexible concept in which space can refer (extensively) to literary time-space or to something more abstract" (Joseph 2021: 117). The texts included in this issue of *Filoteknos* illustrate the diversity of Slavic books for young people and the multi-faceted liminal nature of literary characters and chronotopes.

The first thematic cluster is devoted to the liminal nature of identity: ethnicity, sexuality, and adolescence. Dorota Michułka analyzes the social involvement of Polish Roma families in the novel *Hedgehog Soup* by Magdalena Kozłowska (2012). Anna Boginskaya's English-language article examines the deconstruction of the "good girl" motif in Anna Starobinets' novel. Focusing on hospital narratives in Croatian literature, Magdalena Ślawska highlights adolescence's transitional nature.

The second thematic cluster includes four articles demonstrating socio-cultural liminality. Anna Ursulenko focuses on the issue of memory and dystopia in the first children's book by Ukrainian writer Tania Maliarchuk. Dorota Żygadło-Czopnik outlines the changes in the Czech children's and young adult book market after 1989. Marta Nadolna introduces readers to the Second World War-themed work of Maria Kann. Finally, Sylwia Kamińska-Maciąg and Mateusz Świetlicki analyze the depictions of interspecies solidarity in Ok-sana Bula's award-winning picturebooks.

The last group of articles is devoted to modernism – which we understand as a liminal period, an internally diverse current in the history of literature for children and young people. This section includes two articles in English guest-edited by Alicja Wang. Yehneniia Kanchura focuses on images of girlhood in Russian modernism, while Ana Batinić and Sanja Lovrić Kralj focus on the work of Croatian writer Jagoda Truhelka. It seems that in the context of Central, Eastern, and Southeastern Europe, described by American researcher Caryl Emerson as a "patchwork," it is difficult to speak of a unified movement that has had a lasting impact on the shape and functioning of literature for the youngest readers. And yet, during the patriarchal and colonial period of modernism, here, too, there was a belief in – to use Jean-François Lyotard's term – grand narratives. Although Slavic modernists initially strove to achieve a new order, they began to undermine and deconstruct it over time. Significantly, a characteristic feature of the era was the unprecedented involvement of women writers in socio-political life in this part of Europe, which was linked to the emancipation movement developing at the time and the introduction of new perspectives into literature. There will be no exaggeration in saying that modernism was characterized by a new perspective on the child and childhood, in a very broad sense, from linguistic representations to the various cultural texts attributed to children's culture (Cieślowski, 1985: 9, Dziekońska, 2020: 87).

The new perspective on childhood manifested itself differently depending on local conditions and culture: Polish authors saw in the child the essence of a specific energy (Czabanowska-Wróbel, 2003: 78), while Scandinavian authors, for example, saw in it the voice of opposition to authoritarian tendencies (Høyrup, 2006: 127). This was, of course, also accompanied by a change in attitudes toward children's literature itself, its role, and forms (Czabanowska-Wróbel, 1996; Kümmerling-Meibauer, 2013: 11–28; Pankenier Weld 2018).

Traditionally, this issue of *Filoteknos* also includes a VARIA section, which includes the article “Winter Not Only of Moomins. Issues of Crisis and Development in Terms of Tove Jansson,” in which Iwona Gralewicz-Wolny reads Jansson's classic text as a story of transformation.

In this issue of *Filoteknos*, we publish an interview with Marina Balina, a prominent researcher of Russian children's literature, conducted by Sylwia Kamińska-Maciąg and Mateusz Świetlicki. In the interview, Balina talks about the place of children's and youth literature in North American Slavic studies.

Finally, this issue includes two review articles. In the first, Sylwia Kamińska-Maciąg discusses the recently published volume *Political Changes and Transformations in Twentieth and Twenty-first Century Children's Literature*, edited by Bettina Kümmerling-Meibauer and Fariba Schulz. In the second, Karolina Kaleta reviews the 28th International Children's Theater Festival in Subotica, Serbia.

We are grateful to all the authors for their commitment to this editorial endeavor. We also thank the external reviewers for their valuable comments and insightful suggestions.

BIBLIOGRAFIA/BIBLIOGRAPHY

- Buden, B. (2012). *Strefa przejścia: O końcu postkomunizmu* (tłum. M. Sutowski). Warszawa: Wydawnictwo Krytyki Politycznej.
- Chojnowski, P. (2020). *Liminalność i bycie „pomiędzy” w twórczości Petera (Piotra) Lachmanna*. Kraków: Universitas.
- Cieślowski, J. (1985). *Wielka zabawa: folklor dziecięcy, wyobrażenia dziecka, wiersze dla dzieci*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Czabanowska-Wróbel, A. (1996). *Baśń w literaturze Młodej Polski*. Kraków: Universitas.
- Czabanowska-Wróbel, A. (2003). *Dziecko: symbol i zagadnienie antropologiczne w literaturze Młodej Polski*. Kraków: Universitas.
- Dziekońska, J. (2020). Rekonstrukcja przejawów e-kultury dziecięcej generowanej w cyfrowej przestrzeni bycia razem. Doniesienie z badań etnograficznych. *Problemy Wczesnej Edukacji*, 3 (50), 11–28.
- Høyrup, H. (2006). Modernism for Children? Cecil Bødker's Silas and the Black Mare. In: S.L. Beckett, M. Nikolajeva (ed.), *Beyond Babar: The European Tradition in Children's Literature* (127–156). Lanham–Toronto–Oxford: The Scarecrow Press.
- Hundorova, T. (2013). *Tranzytna kultura. Symptomy postkolonial'noyi travmy: statiti ta eseyi*. Kyiv: Hrani-T.

- Joseph, M. (2021). Liminality. In: P. Nell, L. Paul, N. Christensen (ed.), *Keywords for Children's Literature*. Second Edition (116–119). New York: New York University Press.
- Kachak, T. (2018). *Tendencii rozvitku ukrains'koï prozi dlâ ditej ta junactva poczatku XXI st.* Kyiv: Akademija.
- Kołodziejczyk, D., Șandru, C., (2012). Introduction: On Colonialism, Communism and East-central Europe – Some Reflections, *Journal of Postcolonial Writing*, 48 (2), 113–116.
- Kostecka, W. (2014). *Baśń postmodernistyczna: przeobrażenia gatunku. Intertekstualne gry z tradycją literacką*. Warszawa: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich.
- Kümmerling-Meibauer, B. (2013). Childhood and Modernist Art. *Libri & Liberi*, 2 (1), 11–28.
- Leszczyński, G. (2008). Postmodernizm w literaturze dziecięcej. W: H. Filip (red.), *Nowe trendy w literaturze dla dzieci. Książka obrazkowa* (12–24). Kołobrzeg: Miejska Biblioteka Publiczna.
- Pankenier Weld, S. (2018). *An Ecology of the Russian Avant-Garde Picturebook*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Papuzińska, J. (1996). *Atelier strachu*, W: J. Papuzińska, *Dziecko w świecie emocji literackich*, Warszawa: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich.
- Sims Bishop, R. (1990). Mirrors, Windows, and Sliding Glass Doors. *Perspectives*, 6 (3), ix–xi.
- Skowera, M. (2016). Postmodernistyczny retelling baśni – garść uwag terminologicznych. *Creatio Fantastica*, 2 (53), 41–56.
- Skowera, M. (2022). *Carroll, Baum, Barrie. (Mito)biografie i (mikro)historie*. Kraków: Universitas.
- Slany, K. (2016). *Groza w literaturze dziecięcej. Od Grimmów do Gaimana*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego.
- Świetlicki, M. (2020). Such Books Should be Burned! Same-Sex Parenting and the Stretchable Definition of the Family in Larysa Denysenko's and Mariia Foya's *Maya and Her Mums*. *Children's Literature in Education*, 54 (1), 534–543.
- Świetlicki, M., Świtała, S. (2022). Breaking Down Taboos – LGBTQ+ Themes in Contemporary Polish Children's and Young Adult Literature. *Bookbird: A Journal of International Children's Literature*, 1 (60), 16–29.
- Świetlicki, M., Kamińska-Maciąg, S. (2023). Northern Lights Are Our Friends: Soviet Deportations and Siberian Nature in Children's and Young Adult Literature. *Bookbird: A Journal of International Children's Literature*, 61 (2), 59–68.
- Thomassen, B. (2014). *Liminality and the Modern: Living Through the In-Between*, New York–London: Taylor & Francis Group.
- Turner, V. (1969). *The Ritual Process: Structure and Anti-Structure*. Chicago: Aldine Publishing.